

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

Potřebné vybavení: Školní atlas světa (Kartografie Praha, a. s.), Česká republika: školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia (Kartografie Praha, a. s.), psací potřeby

Úvodní informace (než začnete pracovat): Uvědomte si, že v atlase se nachází množství map různých měřítek a některé prvky jsou vyznačené na více mapách zároveň. Práce s atlasem je připravena tak, že je potřeba hledat na co **nejpodrobnějších** mapách (tzn. na mapách co **největšího** měřítka). Dále nezapomeňte, že v atlase nenajdete jen mapy, ale také spoustu doplňkových informací v **přílohách**. Hodně štěstí při řešení.

1

8 bodů

Z každé skupiny názvů ostrovů nebo souostroví škrtněte, který mezi ostatní nepatří. Vámi vybraný pojem však musí splňovat jeden z důvodů v nabídce. Tento důvod vyřazení pojmu tedy správně přiřadte k dané skupině pojmů.

neleží na rozhraní litosférických desek – nebyly objeveny Jamesem Cookem
nejsou ovlivněny monzunovou činností – nenachází se v úmoří Indického oceánu

- Nové Hebridy – Markézy – Jižní Sandwichovy ostrovy – Šalamounovy ostrovy

Důvod:

- Seychely – Kokosové ostrovy – Moluky – Kergueleny

Důvod:

- Nová země – Azory – Andamany – Malé Antily

Důvod:

- Rjúkjú – Mentavajské ostrovy – Společenské ostrovy – Maledivy

Důvod:

2

6 bodů

Porovnejte následující údaje. K porovnání využijte znaménka <, >, =. Za chybné porovnání se body odečítají.

- rozdíl mezi průměrnou letní a zimní teplotou v druhé nejlidnatější aglomeraci Indie
rozdíl mezi průměrnou letní a zimní teplotou v nejlidnatější aglomeraci Latinské Ameriky
- přirozený přírůstek v zemi, kde se nachází nejvyšší sopka Asie přirozený přírůstek
v zemi, kde se nachází nejvyšší vodopád Afriky
- zaměstnanost ve službách v zemi, kde pramení veletok s druhou největší plochou povodí
na světě zaměstnanost ve službách v nejjihnější zemi, jejíž břehy omývá druhé nejhlubší
jezero světa

3

7 bodů

Dle tabulky rozpoznajte „totožnost“ nabízených okresů Česka. Následně tabulku doplňte.

Domažlice – Olomouc – Kladno – Znojmo

pořadí	celkový přírůstek/ úbytek obyvatel	hustota zalidnění	míra urbanizace	podíl vysokoškoláků
1.	okres B			okres D
2.		okres D		okres B
3.			okres C	okres A
4.				okres C

okres A .....

okres C .....

okres B .....

okres D .....

4

5 bodů

Vyznačte, zda jsou níže uvedená tvrzení pravdivá (PRAVDA) nebo nepravdivá (NEPRAVDA). Pokud jsou tvrzení nepravdivá, tak podtrhněte jejich nepravdivou část a tu opravte. Pokud postačí nesprávný pojem z věty pouze vyřadit, nemusíte jej opravovat.

Území českého státu se významně rozrostlo v 16. století, kdy vznikl útvar nazývaný země Koruny české. Do tohoto regionu patřila historická území dnešního Německa, Polska a Rakouska jako jsou Horní a Dolní Lužice, Svídnicko nebo Bukovina.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Náboženská regionalizace Česka je odlišná od administrativních hranic jednotek NUTS 3. Hranice arcidiecézí prochází čtyřmi kraji, přičemž olomoucká má celkově vyšší podíl věřících i vyšší podíl věřících římskokatolické církve.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

V Česku existuje více krajů, ve kterých se nachází některá z památek UNESCO než těch, ve kterých taková památka není. Zároveň neexistuje žádný kraj kromě Prahy, kde by převažovali hosté ze zahraničí nad hosty domácími.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

5

4 body

Na základě popisu poznejte vodní tok.

Tato řeka pramení v Transhimálaji nedaleko od posvátné hory Kailás v nadmořské výšce 5 600 m. V horách jsou zdrojem vody především tající sníh a ledovce, zatímco ve zbývajících částech povodí jsou to monzunové deště. V nejvodnatějších letech byly zaznamenány průtoky až 18 000 m³/s.

.....

Tok s rozlohou povodí 45 000 km² získává významnou část vody díky rozdělení řeky. Je považován za klasický případ bifurkace mezi říčními systémy významného venezuelského veletoku a Amazonky. Po 410 km se hledaná řeka vlévá do významného přítoku nejdelší řeky světa.

.....

V povodí řeky se nachází vesnice známá jako nejchladnější obydlené místo. Při protínání Čerského pohoří protéká v hlubokém kaňonu rychlostí až 4 m/s a navíc překonává mnohé říční prahy.

.....

Pramení na planině Bié a tok nikdy nedosáhne oceánu. Končí v bezodtoké oblasti, přičemž vytváří bažinatou vnitrozemskou deltu. Ta je největší Ramsarskou lokalitou.

.....

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

Potřebné vybavení: psací potřeby

6

7 bodů

a. **Jednotlivé znaky vývoje měst (a-f) přiřaďte k vývojovým fázím města uvedeným v tabulce. Ke každé fázi přiřaďte dvě tvrzení. Za chybně přiřazená tvrzení se body odečítají.**

3 body

- a) Města vznikají jako postupné koncentrování osídlení kolem fortifikovaných jader.
- b) Dominujícím procesem ve městě je prostorový i hodnotový rozptyl funkcí.
- c) Vývoj v této fázi je spojen s rozvojem nových společenských tříd: buržoazie a dělníků.
- d) Elita společnosti se přesouvá na periferii města, zatímco chudší vrstva obývá oblasti blízké centru.
- e) Města mají spíše multifunkční charakter (politická, náboženská, administrativní a další funkce), ekonomicky však závisí na svém nejbližším okolí.
- f) V této fázi město není vnímáno jako jednotka produkce, ale jako jednotka spotřeby.

fáze vývoje města	tvrzení
preindustriální	
industriální	
postindustriální	

- b. Na základě popisu vyberte z nabídky v rámečku typické představitele jednotlivých vývojových fází měst (ke každému popisu doplňte pouze jedno město).**

1,5 bodu

Londýn – Babylón – Manchester – Los Angeles

Bristol – Basra – Kábul – New York – San Francisco

Pozůstatky tohoto města, nazývaného také Brána boží, se dnes nachází asi 90 km jižně od Bagdádu na dolním toku řeky Euphrat. V 16. století př. n. l. bylo toto město největším sídlem na světě.

.....

Toto britské město bylo ještě na konci 18. století poměrně malým obchodním sídlem.

Jeho industriální rozvoj založený na textilním průmyslu zapříčinilo hlavně nově vybudované dopravní spojení (plavební kanál a železnice) se sousedním Liverpoolem.

.....

Toto americké velkoměsto (chcete-li metropolitní oblast) je součástí megalopole s názvem SanSan. Centrum, které má však z hlediska funkcí velmi slabou roli, označujeme jako Downtown. Mezi další čtvrti patří například West Lake nebo Venice. Za jednu z nejznámějších ulic se považuje Rodeo Drive.

.....

- c. S pomocí nabídky doplňte následující text. Za chybně doplněné pojmy se body odečítají. Některé pojmy z nabídky nevyužijete.**

2,5 bodu

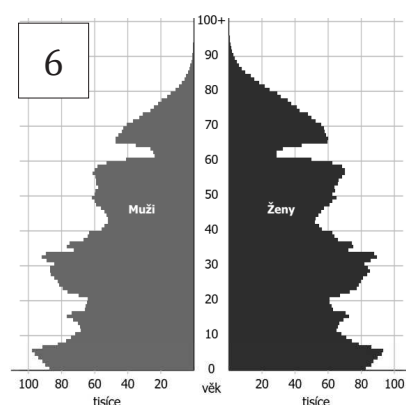
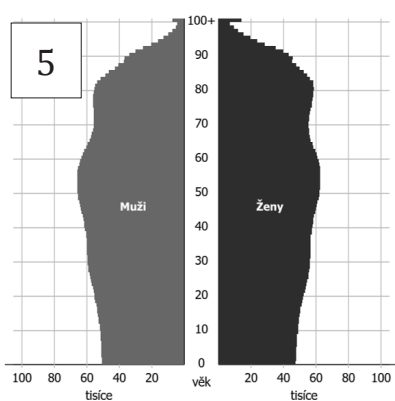
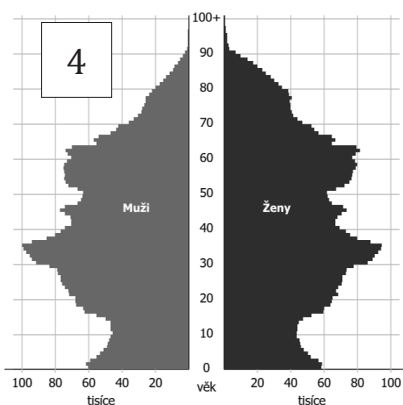
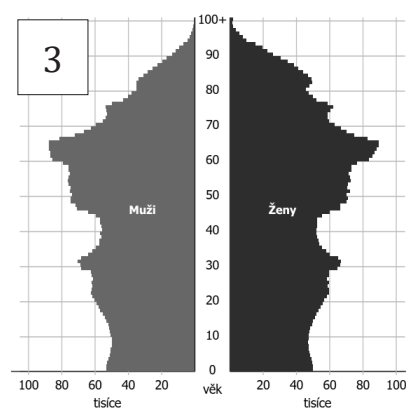
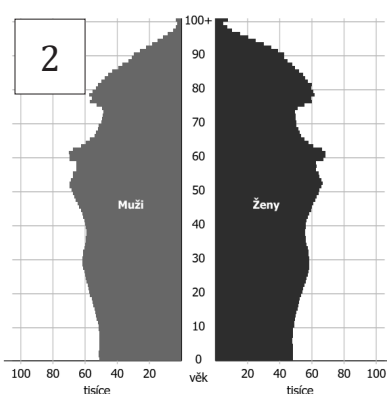
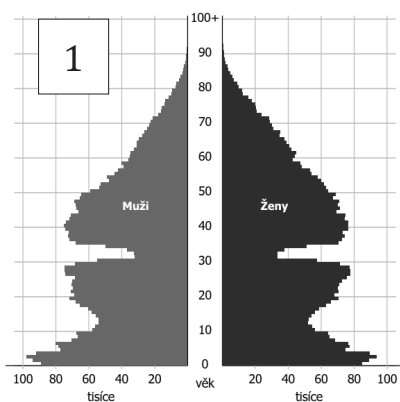
Karlovy Vary – suburbanizace – Havířov – Liberec – Opava

urbanizace – Kladno – gentrifikace – Pardubice – deurbanizace

Přechod k industriální společnosti na území Česka provázal proces ....., při němž došlo ke značné diferenciaci měst. Rychle rostla města, kde se soustřeďoval zpracovatelský průmysl (Praha, Brno, Plzeň či .....) nebo těžba uhlí a na ní navazující hutnictví (Ostrava a .....). V rámci centrálně plánovaného hospodářství po druhé světové válce se významně rozrostla města zaměřená na těžký průmysl (Most, Chomutov). Zcela výjimečnou roli zde hrálo i nově vybudované město ..... . V pozdější době se pak novým trendem stal proces ..... . Cílem je zdravější ovzduší, menší hluk, blízkost přírody či menší koncentrace lidí.

7

15 bodů

- a. Výše je zobrazeno šest věkových pyramid (či jinak stromů života) Česka, které zobrazují jak historické stavy, tak prognózy do budoucna.

6 bodů

Každá věková pyramida náleží jednomu z roků uvedených v tabulce. Doplňte k příslušným rokům čísla daných věkových pyramid.

rok	číslo věkové pyramidy
1950	
1980	
2010	
2040	
2070	
2100	

b. Na základě informací z věkových pyramid rozhodněte, zda jsou následující tvrzení pravdivá (PRAVDA) či nepravdivá (NEPRAVDA). Pokud bude tvrzení nepravdivé, chybnou část podtrhněte a opravte.

6 bodů

Dle prognóz bude roce 2100 v Česku přibližně stejný počet obyvatel, jako je dnes.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Ve věkových pyramidách z 2. poloviny 20. století je nejméně početnou skupinou obyvatel ta, která se narodila v průběhu 2. světové války.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Regresivní typ věkové pyramidy bude pro českou populaci typický ve 2. polovině 21. století.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Ke konci 21. století bude možné pozorovat nárůst skupiny obyvatelstva ve věku 100 let a více.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Nejpočetnější věkovou skupinou bude v roce 2100 skupina 65+.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

Poměr mezi muži a ženami při narození zůstane v průběhu 21. století stabilní.

PRAVDA × NEPRAVDA

Oprava:

c. Podtrhněte z následujících tvrzení ta, která se vztahují k pravděpodobnému budoucímu demografickému vývoji Česka. Za chybně označená tvrzení se body odečítají.

3 body

- i. Nárůst podílu osob v důchodovém věku může zatížit sociální systém. Do budoucna lze očekávat zvyšující se věk odchodu do důchodu.
- ii. V důsledku zvyšujícího se počtu obyvatelstva může hrozit nedostatek potravin.
- iii. Počet obyvatel v reprodukčním věku bude klesat, což bude způsobovat rapidní pokles počtu obyvatel Česka a vymírání populace.
- iv. Stálý počet obyvatel bude nutné udržovat pomocí migrace ze zahraničí.
- v. V budoucnu se bude držet nejvyšší intenzita plodnosti v pozdějším věku.

8

5 bodů

Z následujících skupin pojmů vždy vyberte jeden, který mezi ostatní z geomorfologického hlediska nepatří. Svoji volbu zdůvodněte.

zvětrávání – sesuv – eroze – sklon svahu – denudace

zdůvodnění:

Bílé Karpaty – Krušné hory – Železné hory – Jizerské hory – Šumava

zdůvodnění:

rovina – velehornatina – vrchovina – nížina – pahorkatina

zdůvodnění:

stalagmit – polje – brčko – závrt – pinka

zdůvodnění:

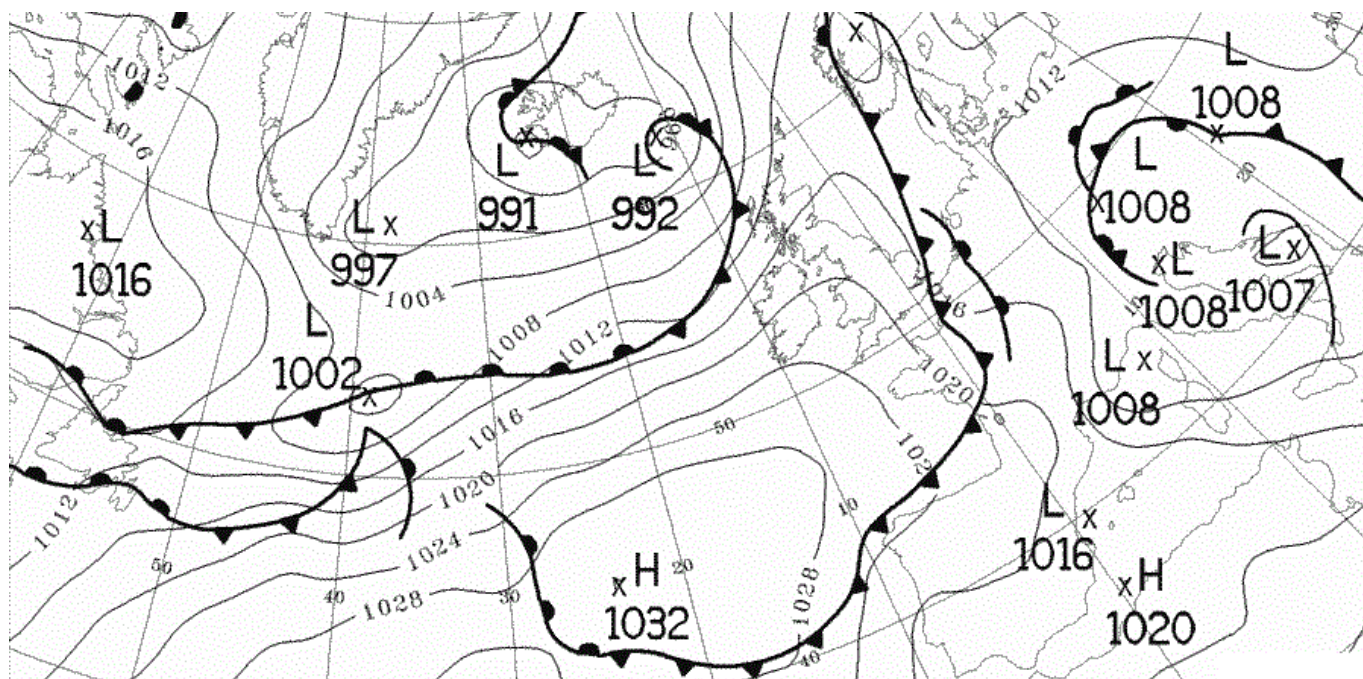
moréna – kaldera – kar – pleso – trog

zdůvodnění:

9

4 body

Na synoptické mapě vidíte situaci nad západní Evropou a Atlantským oceánem ze dne 22. 8. 2018.

Zdroj: MetOffice

Vyberte vždy jeden správný pojem vztahující se k meteorologické situaci v daný den.
Za chybně vybrané pojmy se body odečítají.

- i. Z Atlantského oceánu přichází *studená / teplá / okluzní* fronta, která zasahuje sever Španělska, Francie, pokračuje přes Lamanšský průliv a Severní moře.
- ii. Při východním pobřeží Itálie se tvoří *bouřkový pás / tlaková výše / anticyklona*.
- iii. Nad Islandem se nachází *teplá / studená / okluzní* fronta.
- iv. V jižní části ostrova Newfoundland bude přibližně stejný tlak jako v oblasti centrálního *Španělska / Islandu / Sicílie / Irska*.

10

4 body

- a. Od neolitu (od počátku zemědělství) začala lidská společnost ovlivňovat vzhled krajiny vytvářením antropogenního georeliéfu. Roztříd'te následující antropogenní tvary dle lidské činnosti do tří kategorií a kategorie pojmenujte.

3 body

ekodukt - halda - jez - kanál - lom
pinka - polder - sejp - tunel - úvoz

Název kategorie	Pojmy

- b. Vyberte z následujících opatření ta, která se neřadí mezi protierozní. Za chybně vybrané pojmy se body odečítají.

1 bod

- vlnolam
- vegetační pás mezi pozemky
- setí/sázení po spádnici
- střídání plodin
- vsakovací pásy
- zadržování vody v krajině

11

5 bodů

Na základě popisu a s využitím nabídky v rámečku určete, o která velkoplošná chráněná území Česka se jedná.

Jeseníky – Železné hory – Poodří – Pálava
Blanský les – Slavkovský les – Litovelské Pomoraví – Brdy

Po založení CHKO bylo dekretem UNESCO prohlášeno biosférickou rezervací a bylo tak uznána jako součást mezinárodní sítě biosférických rezervací. Je významné nejen z přírodovědného hlediska, ale i kulturního. Stojí v něm dva významné zámky, Valdice a Lednice.

.....

CHKO se nachází převážně na území zrušeného vojenského újezdu. Předmětem ochrany je harmonicky utvářená převážně lesní krajina se zachovalými ekologickými funkcemi, s typickým krajinným rázem s bezlesými enklávami a minimálním osídlením.

.....

Mezi Mohelnicí a Olomoucí se řeka Morava vine jako modrá tepna širokou nivou. Přirovnáme-li Moravu k tepně, pak srdcem oblasti jsou lužní lesy. Nejpozoruhodnějšími biotopy lužních lesů jsou bezesporu periodické tůně.

.....

Předmětem ochrany CHKO v Moravskoslezském kraji je harmonicky utvářená krajina nivy řeky a jejich přítoků se zachovanými přírodními procesy přirozeného nivního ekosystému. Předmětem ochrany jsou také rozmístění a urbanistická struktura obcí, včetně dochovaných památek historického osídlení.

.....

Rozsáhlé lesní komplexy spolu s rašeliništi vytváří ohromný přírodní vodní rezervoár, příznivě ovlivňující vodní režim širokého okolí. Ochranou těchto míst tvorby minerálních pramenů se tato CHKO výrazně odlišuje od ostatních chráněných krajinných oblastí v zemi.

.....

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Potřebné vybavení: psací potřeby, kalkulačka

Úvodní text: Rub a líc turistické přitažlivosti

pozn.: čísla odstavců jsou pouze jejich označením, které využijete při plnění úkolů

odst. 1 *Pracovníci v cestovním ruchu se zpravidla snaží o co největší přitažlivost turistických cílů, z jejichž existence profitují. Čím více návštěvníků a čím delší je jejich pobyt, tím větší zisk.*

Překročení určité hranice, dané zpravidla počtem návštěvníků nemá jen pozitivní dopady

(finanční přínosy, více pracovních příležitostí), ale i negativní.

Navíc nadměrný počet

návštěvníků snižuje i vlastní zážitek či prožitek navštíveného místa. Turista sice místo zhlédne, ale těžko se znovu vrátí. Nepřinese podnikatelům opětovně další finanční zisk.

odst. 2 *Příliš velkou návštěvností dochází k poškozování památek kulturních (pro nadměrnou vlhkost z dechu návštěvníků je regulován vstup do kaple sv. Kříže na Karlštejně) i přírodních (zářezy od lan na pískovcových skalách). K nejzávažnějším dopadům řadíme především snížení druhové rozmanitosti a podíl na globální změně klimatu (zvyšování emisí leteckou dopravou je pro cestovní ruch dominantní).*

odst. 3 *Další dopady představuje např. znesnadnění běžného života místního obyvatelstva nadměrnou koncentrací turistů v sídlech či v jejich částech (nárůst cen v sezoně,*

vytlačování základních obslužných funkcí funkcemi specializovanými na turisty,

neprůchodnost některých prostor) a nárůst patologických jevů (krádeže, prostituce). Kvůli tomu

se vztah rezidentů k turistům může dramaticky zhoršit.

odst. 4 Přesto řada organizací dělá maximum pro to, aby jejich lokalita byla pro turisty přitažlivá. Leckdy dokonce importují zvyky, tradice nebo rituály do oblastí, kde nejsou původní, za účelem komerčního využití. Nasnadě je otázka, pro které turisty – pro ty, kteří očekávají uniformní služby nejvyšší kvality, nebo pro ty, kteří touží po autentičnosti daného místa? Co je pro lokalitu a její obyvatele přitažlivější? Pro turisticky přitažlivé lokality je důležité, aby byl jejich vývoj řízen směrem k rovnováze, kdy přínosy z cestovního ruchu (pro návštěvníky i hostitele) nebudou na úkor lokality samotné ani jejích obyvatel. Nadměrnou návštěvností by tak mohlo dojít k nevratné ztrátě přitažlivosti v nejširším slova smyslu.

Zdroj: upraveno dle: FIALOVÁ D., NEKOLNÝ, L. (2015): Rub a líc turistické přitažlivosti. Geografické rozhledy 24(4), 8–9

12

12,5 bodu

- a. Pokud hovoříme o trvale udržitelném cestovním ruchu (CR), hodnotíme primárně tři pilíře CR (viz tabulka). **Ve kterých odstavcích pojednává výše uvedený text o jednotlivých pilířích?**

1,5 bodu

pilíř CR	číslo odstavce
sociokulturní	
ekonomický	
environmentální	

- b. V textu jsou tučně vyznačeny některé pasáže. Tyto části textu vysvětlují nebo se vztahují k níže uvedeným pojmům. **K jednotlivým pasážím do rámečků v úvodním textu (vždy na konec souvětí nebo sousloví) přiřadte čísla 1–5 dle níže uvedeného klíče.**

5 bodů

1. inscenizace
2. turistifikace
3. turistická inflace
4. turistická iritace
5. overturismus

c. Podle popisů poznejte významné lokality cestovního ruchu. Lokality vybírejte z nabídky. Nevyužijete všechny pojmy.

6 bodů

Machu Picchu – Iguazu – Borobudur – Angkor Wat – Roraima – Nazca

Následně na základě informací z textu a předchozího úkolu rozhodněte, zda jsou tvrzení uvedená pod popisy lokalit pravdivá (PRAVDA) nebo nepravdivá (NEPRAVDA). Abyste toto rozhodnutí mohli učinit, musíte aplikovat výše uvedené informace na vybrané lokality CR, které jsou zde charakterizovány.

1. Společně s Cuzcem jde o hlavní atraktivitu jihoamerické země, jehož genius loci se ztrácí pod náporom návštěvníků, kteří jsou k místu přiváženi výletními autobusy, ačkoliv je zde možný i malebný výstup. Společně s výstavbou hotelu a restaurace McDonald's se jedná o typický příklad negativního dopadu zápisu této lokality na seznam UNESCO.

lokality: .....

Výše popsaná lokalita je typickým příkladem jevů zvaných overturismus a turistická iritace.

PRAVDA × NEPRAVDA

2. Jedná se o nejnavštěvovanější památku jihovýchodní Asie spojenou nejdříve s hinduismem a později s buddhismem. Po zklidnění politické situace v zemi je však nárůst počtu návštěvníků neúnosný. Největším problémem je mechanické poškozování památky a pokles hladiny spodní vody zapříčiněný výstavbou a provozováním infrastruktury CR.

lokality: .....

Efektivním řešením by bylo stanovení denního limitu počtu návštěvníků. Toto opatření by bylo impulzem pro nastartování tzv. dlouhodobě udržitelného cestovního ruchu, kdy je třeba nalézt kompromis mezi finančními zisky z CR pro jednu z nejchudších zemí světa a záchranou světového unikátu.

PRAVDA × NEPRAVDA

3. Tato lokalita v NP Canaima ve Venezuele je ideálním příkladem dlouhodobě udržitelného CR. Ten je zde kompletně organizován místním indiánským kmenem Pemón. Počet návštěvníků, kteří denně smí na vrchol posvátné hory je omezen na 40. Návštěvníci si veškeré vybavení na šestidenní cestu nesou sami nebo s asistencí místních nosičů. Není zde vybudována žádná infrastruktura.

lokality: .....

Tento způsob organizace CR minimalizuje negativní environmentální a sociokulturní dopady CR. Současným problémem je však politická nestabilita v zemi a enormní nárůst inflace.

PRAVDA × NEPRAVDA

13

5 bodů

S pomocí nápovědy a nabídek doplňte název a legendu obou níže uvedených grafů. Z tabulky nevyužijete všechny pojmy.

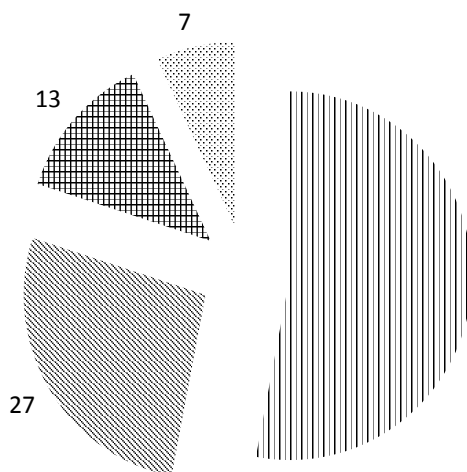
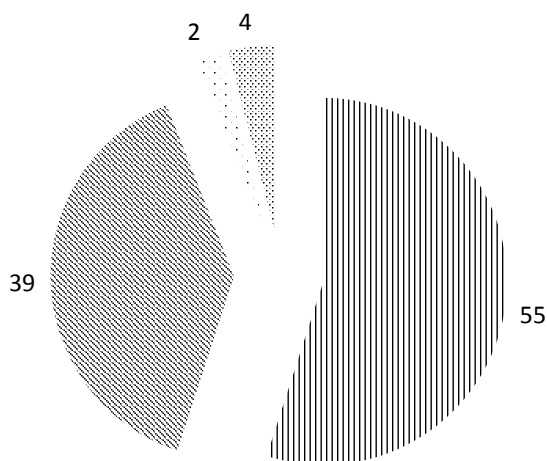
Nápověda: V roce 2016 bylo na světě zaznamenáno 1, 235 mld. příjezdů v mezinárodním CR. Pouze 24,7 milionu z nich bylo realizováno železniční dopravou.

Nabídka 1 – popisy grafů:

- pracovní cesty
- silniční
- železniční
- návštěva příbuzných
- lodní
- blíže neurčeno
- pracovní cesty
- letecká
- rekreace
- odpočinek a dovolená

Nabídka 2 – názvy grafů:

- Mezinárodní CR dle druhu přepravy turistů [%]
- Mezinárodní CR dle účelu cesty [%]

Zdroj: unwto.org

14

12,5 bodu

- a. Dle dat v tabulce a s pomocí nabídky přiřadte jednotlivé země. Nevyužijete všechny nabízené pojmy.

5 bodů

Peru - Egypt - JAR - Palau - Thajsko - Španělsko

Počet příjezdů zahraničních turistů (mil.)

země	1995	2005	2017	podíl země na cestovním ruchu v makroregionu (2017) [%]
	4,488	7,369	10,285	24,27
	6,952	11,567	35,592	11,84
	2,871	8,244	8,157	9,15
	0,479	1,571	4,032	3,59
	32,971	55,914	81,786	15,65

Zdroj: data.worldbank.org

- b. Nyní dopočítejte příslušné údaje o počtech zahraničních příjezdů v uvedených makroregionech. K řešení využijte tabulku z předcházejícího úkolu.

7,5 bodu

Nezapomeňte přiřadit dané země ke správným makroregionům. V obou sloupcích zaokrouhluje na jedno desetinné místo.

makroregion	počet zahraničních příjezdů (2017) [mil.]	podíl ve světě [%]
Evropská unie		
Jihozápadní Asie a severní Afrika		
Subsaharská Afrika		
Jihovýchodní, východní Asie + Austrálie a Oceánie		
Latinská Amerika		
svět celkem	1 341	100